

Dijkgraaf Gerard Doornbos over waterbeheer en de plek van de boer

'Veehouderij moet blijven werken aan waterkwaliteit'

Voormalig LTO-voorzitter Gerard Doornbos schetst de mogelijkheden en onmogelijkheden van de Waterschappen. Garanties over wateroverlast kan hij niet geven. Hij benadrukt dat de melkveehouderij verantwoord moet omgaan met het mestoverschot.

Wie kan zich beter verplaatsen in de belangen van boeren bij waterbeheer dan dijkgraaf Gerard Doornbos. Jarenlang was de voormalige akkerbouwer uit de Noordoostpolder voorzitter van LTO-Nederland. Nu staat hij niet alleen aan het roer bij het Hoogheemraadschap van Rijnland te Leiden maar heeft hij ook zitting in het bestuur van de Unie van Waterschappen. Als voorzitter Internationale Zaken geeft hij in Europees verband leiding aan de Taskforce Landbouw van de Europese zusterorganisatie. Daarom bezocht hij vorige week het World Water Forum in de Zuid-Franse havenstad Marseille. Ongetwijfeld heeft hij daar de gevolgen van de wereldwijde klimaatverandering nog eens extra scherp op het netvlies gekregen.

Hoe ingrijpend zijn de gevolgen van klimaatverandering?

Nederland heeft te maken met een stijgende zeespiegel. Voor boeren zijn de gevolgen daarvan in hun dagelijkse bedrijfsvoering niet van belang. Maar het klimaat wordt ook grilliger, het weer wordt steeds extremer. Dat heeft wel grote gevolgen voor boeren. Om wateroverlast als gevolg van clusterbuien zoals op 27 augustus 2010 te beperken, hebben we meer buffervoorraad nodig. Extra gemaalcapaciteit is niet voldoende.

Oud CDA-senator Geart Benedictus zegt dat de wateroverlast in Noord-Nederland afgelopen winter het gevolg is van verkeerd beleid.

In die regio loopt het water op natuurlijke wijze naar de Waddenzee en wordt overtollig water niet weggemalen zoals in West-Nederland. Vandaar dat hij pleit voor extra gemaalcapaciteit. Maar je hebt beide nodig, zowel gemaalcapaciteit als waterbergingsbieden. En je redt het niet met een klein elektrisch pompje, onderschat niet wat een gemaal kost!

Houden de waterschappen wel voldoende rekening met de gevolgen van de klimaatverandering?

De risicoprofielen passen we voortdurend aan. Het gaat er om de kans op overlast goed in te schatten en de gevolgen daarvan. Maar de veiligheid en de zoetwatervoorziening hebben prioriteit. Bij de gevolgen van extreem zware clusterbuien

gaat het om overlast en niet om veiligheid. Als ergens een weiland onderloopt en het water twee dagen later weer weg is, rechtvaardigt dat geen grote investeringen. Het risicoprofiel is voor de akkerbouw overigens hoger vastgesteld, dan voor de melkveehouderij. En in mijn gebied voor de tuinbouw natuurlijk nog hoger. De norm die we hanteren wordt democratisch vastgesteld en vastgelegd in het Peilbesluit. We spelen zeker in op klimaatverandering, maar we geven geen garanties. Als we elk risico zouden willen uitsluiten, zouden we enorme investeringen moeten doen die zich nooit terug betalen. Er is altijd een risico ingebouwd. Als er schade ontstaat, heeft er dan altijd iemand schuld? Dat is wel de tijdgeest, maar je moet accepteren dat niet alle schade altijd wordt vergoed. Er is ook een eigen risico. Je kunt je ervoor verzekeren.

Hoe zal de waterbeheersituatie er over honderd jaar uitzien?

Over honderd jaar? Dat weet ik niet precies. Ik ga niet mee met degenen die drie meter zeespiegelstijging voorspellen en ik doe ook niet mee met degenen die zeggen dat het allemaal wel meevalt. Ik benader het zo realistisch mogelijk, maar ik kan me niet veroorloven later te moeten concluderen niets gedaan te hebben. Niet voor niets is de Deltacommissie in 2008 ingesteld. Met de adviezen die de commissie Veerman heeft uitgebracht, is er een Deltaprogramma opgestart en daar gaan de Waterschappen mee aan de slag.

Dit kabinet wil de Waterschappen opheffen.

Dit kabinet? Als dit kabinet er niet was geweest, was dat inderdaad gebeurd. De PvdA heeft het in haar verkiezingsprogramma staan. Niet rechts, maar links wil de Waterschappen opheffen. Wel is het zo dat de VVD de Waterschapsverkiezingen indirect wil laten plaatsvinden via de gemeenteraden. Als dat gebeurt, is het voor boeren van belang de zogenaamde geborgde zetels veilig te stellen. Geborgde zetels garanderen kleine groepen met grote belangen, zoals boeren, voldoende invloed. De Waterschappen werken ondertussen voortdurend aan efficiëntie, zodat de Waterschapslasten minder snel zijn opgelopen dan bijvoorbeeld gemeentelijke belastingen.

Hoe gaat u in het Waterschap om met botsende belangen, bijvoorbeeld van natuur en landbouw?

In mijn gebied heb je bijvoorbeeld te maken met de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Daar zijn boeren niet blij mee, als het oppervlakte kost. Maar andersom zijn natuurbeheerders soms niet blij met boeren. Ik vind de Driemanspolder tussen Zoetermeer en Den Haag een goed voorbeeld van een oplossing waar iedereen vrede mee heeft. Daar zijn verschillende functies gecombineerd. Natuur, water en recreatie. Sommige boeren moesten weg. Dat was een heel dure grap. Maar het kon worden betaald, omdat het een multifunctioneel project was. Piekberging vind ik ook een mooi voorbeeld. Bij zeer uitzonderlijke pieken komt boerenland onder water te staan en daar betaalt het Waterschap een schadevergoeding voor.

U bent redelijk tevreden over de inspanningen die de akkerbouwsector heeft geleverd om de uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen te reduceren. Doet de veehouderij het ook goed?

In de veenweidegebieden worden de stikstof- en fosfaatnormen voor het oppervlaktewater nog veel te vaak overschreden. Oxidatie van het veen waarbij stikstof vrij komt, speelt ook een rol. Maar het is een feit dat we in Nederland een zeer intensieve vorm van veehouderij kennen, waarbij zwaar wordt bemest. Dat leidt tot te hoge mineralenconcentraties in het oppervlaktewater. Het is ons gezamenlijk maatschappelijk belang dat er voldoende kwalitatief goed zoet water beschikbaar blijft. Toch lig ik er niet wakker van als de melkproductie verder uitbreidt, als de melkquotering wordt afgeschaft. Mits het qua mestverwerking maar netjes gebeurt en de mest een goede bestemming krijgt. Niet zo van: ik moet van de mest af op eigen land. Daar waar mogelijk moet er nog minder worden bemest.

Waarom maken de Waterschappen zich zo druk om erfafspoeling?

Het gaat erom dat er geen verontreinigingen in de sloot terecht komen in geconcentreerde puntbelastingen. Op het erf komen veel activiteiten samen en ongemerkt verdwijnen schadelijke stoffen zo in de sloot. Erfafspoeling tegengaan kost veel geld. Dat snap ik wel en ik vind dat de overheid niet allerlei regels moet gaan voorschrijven. Maar dat we erfafspoeling moeten tegengaan is helder. ■